

Rogaland fylkeskommune
Avdeling plan og kulturmiljø

Deres ref.
2026/42744

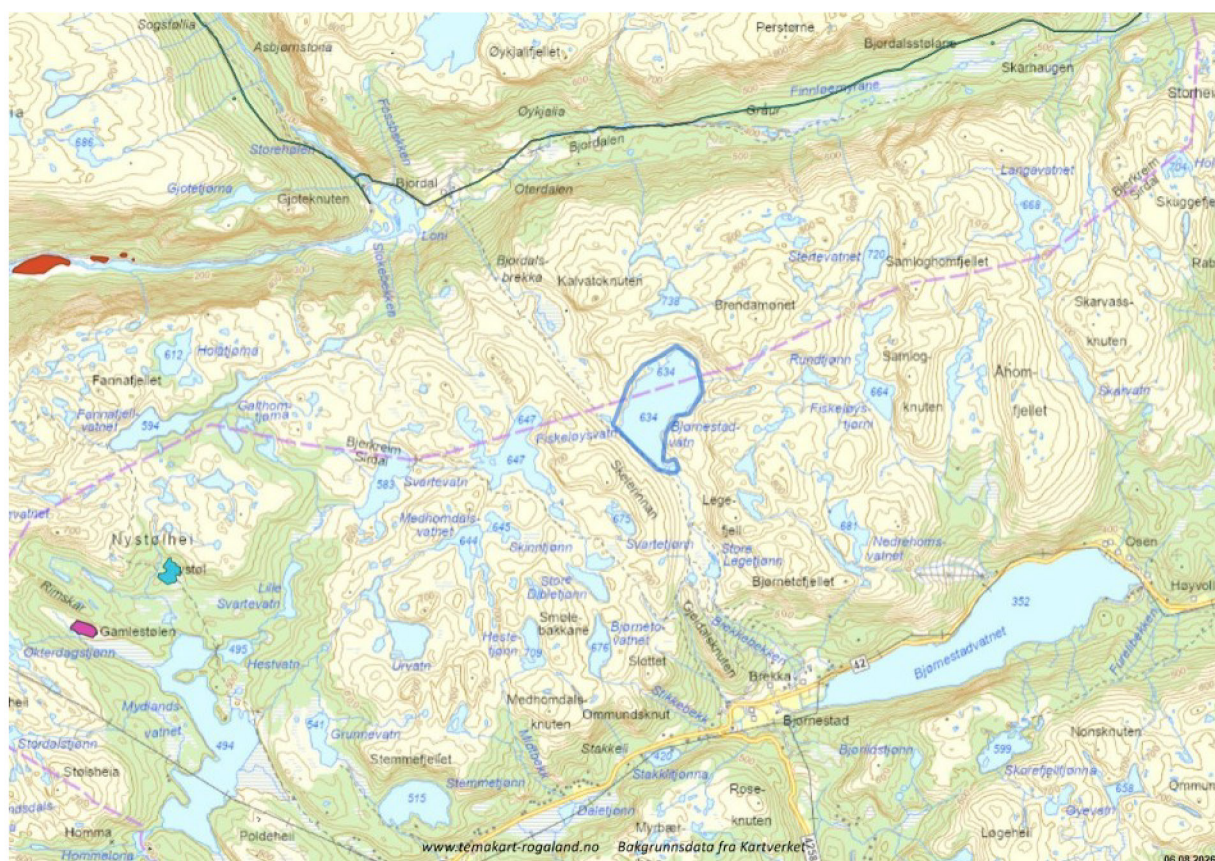
Vår ref.
26/110 - 2

Dato
06.08.2026

Bjerkreim kommune - økt regulering av Bjørnstadvannet Sirdal og Bjerkreim

Uttalelse - Krav om registrering

Viser til sak oversendt fra Rogaland fylkeskommune 22.06.2026. Saken gjelder søknad om økt regulering av Bjørnstadvannet i Bjerkreim og Sirdal kommuner (figur 1).

Figur 1 Bjørnstadvatnet (markert med blått omriss) sin beliggenhet mellom Ørsdalen/Bjardalen i Bjerkreim og Gyadalen i Sirdal.

Postadresse
Muségata 16
4010 Stavanger

Besøksadresse
Strandkaia 33
4005 Stavanger

Telefon
51 84 27 00

Kontonr
8160 13 09629
Org.nr
995 642 034

E-post
arkeologi@museumstavanger.no
Internett
stavangermaritimemuseum.no

Om vår rolle

Stavanger maritime museum skal, som fag- og forvaltningsmyndighet etter kulturminneloven, ta stilling til forholdet til automatisk fredete kulturminner og vernede skipsfunn i sjø og vassdrag som berøres av omsøkt tiltak eller plan.

Stavanger maritime museum har myndighet til å kreve å få gjennomføre arkeologisk registrering. Hensikten med registreringen vil være å undersøke om tiltaket kommer i konflikt med fredete kulturminner og skipsfunn, jfr. Lov om Kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 §§ 9, 10, 11 og 14. Kostnader i forbindelse med arkeologisk registrering må iht. Riksantikvarens skrift *Retningslinjer for gjennomføring av undersøkelsesplikten og budsjettering av arkeologiske registreringer i henhold til kulturminneloven §9, jf. §10* dekkes av tiltakshaver.

Potensialvurdering

Stavanger maritime museum (Smm) har ikke hatt denne saken til behandling den gang konsesjon først ble gitt i 2002. Vi ønsker derfor å gjennomføre registreringer i vannet for å sørge for at undersøkelsesplikten blir oppfylt.

Bjørnestadvannet ligger på grensen mellom Ørsdalen i Bjerkreim og Gyadalen i Sirdal. Historisk sett, og trolig langt tilbake i tid, har det vært tett kontakt mellom Ørsdalen og Sirdalen, og den gamle ferdselsveien mellom Bjordal i Ørsdalen/Bjordalen og Bjørnestad i Gyadalen går like ved Bjørnestadvannet (Risa 1997). Det er sannsynlig at man vinterstid har krysset det islagte vannet under ferdsel i området. Vannet ligger i nærheten av flere eldre setre og beiteområder. Båt kan ha blitt brukt i forbindelse med seterdrift og til frakt av for eksempel torv. Med tanke på at det er ørret i vannet (Straume 2023), kan det i lange tider ha blitt benyttet båt til fiske i vannet. At det ikke er kjente automatisk fredete kulturminner i nærheten av vannet skyldes trolig at det er gjennomført få registreringer, snarere enn at det er et reelt fravær av spor etter menneskelig aktivitet i dette heiområdet. Potensialet for funn av hittil ukjente automatisk fredete kulturminner og skipsfunn i og rundt vannet er slik vi vurderer det høyt.

Hvis vannet får høyere regulert vannstand (HRV) vil utvaskingen av strandsonen rundt vannet bli større. Ved å regulere vannet én meter opp, fordobles volumet til magasinet. Dette innebærer naturligvis at en del landareal tidvis oversvømmes. Tiltakshaver/søker anslår selv at 4–6 daa utmarksbeite tidvis blir neddemt. Erfaringsmessig ser vi at det skjer en utvasking av området mellom HRV og LRV i regulerte vassdrag. I tillegg fører utvaskingen til at det skjer en overlaging i vannet, ved at sedimentene i strandsonen blir vasket nedover i vannet (under LRV) som følge av bølgeaktivitet. Vi anser det derfor som svært viktig å kartlegge vannet før utvaskingen og overlagingen blir større enn i dag.

Sammenlignet med i 2002, da første konsesjon ble gitt, har vi i dag teknologiske hjelpemidler som gir bedre muligheter til å kartlegge slike vann – for eksempel ved bruk av sonar og drone. En undersøkelse som kombinerer bruk av drone, sonar og visuell inspeksjon (arbeidsdykk/snorkling), vil sikre at undersøkelsesplikten blir oppfylt i Bjørnestadvannet.

Grensen mellom Rogaland og Agder går over Bjørnestadvannet. Dette innebærer at både Agder og Rogaland fylkeskommuner, Norsk maritimt museum og Smm har forvaltningsansvar for vannet og området rundt. Smm holder alle kommunikasjonslinjer åpne når det gjelder ansvarsfordelingen for undersøkelsene i vannet.

Vår uttalelse – varsel om krav om registrering

Stavanger maritime museum varslar at vi kommer til å kreve gjennomføring av arkeologiske registreringer av varslet planområde på grunn av potensialet for hittil ukjente §4 automatisk freda kulturminner og §14 skipsfunn.

Omfang og metodevalg for en arkeologisk registrering, herunder tidspunkt og budsjett, vil bli nærmere fastsatt etter dialog med involverte parter i saken.

Det kan ikke gis tillatelse til tiltaket før den arkeologiske registreringen er gjennomført, og ev funn er ivare tatt.

Referanser:

Risa, L. 1997. *Bjerkreimboka I. Folket og egedomane gjennom dei siste fem hundre åra*. Bjerkreim kommune og SpareBank 1 SR-Bank.

Straume, R. 2023. Bjørnestadvannet regulering - Konsekvenser for naturmangfold. *Ecofact rapport 970*.

Med hilsen

Synnøve Viken
arkeolog

Arild Skjæveland Vivås
seksjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Kopi til
Sikke Viste

Rogaland fylkeskommune